

Verslag

Nationaal Alternatieven-lab

Écht doen wat nodig is

28-01-2021

-inclusief videocompilatie/filmpjes sprekers-

Hoe organiseer je met lef in het sociaal domein?

Vanuit de overtuiging dat de transformatie kan slagen

Jeugdwet, Wmo, Participatiewet

Op 28 januari 2021 vond het *Nationaal Alternatieven-lab Écht doen wat nodig is* plaats, een initiatief van de gemeente Oude IJsselstreek en Stichting Beroepseer. Het centrale thema van de dag was organiseren met lef in het sociaal domein. Hoe doe je dat? Wat is daarvoor nodig?

De transformatie van het sociaal domein vraagt om gemeenten die organiseren met lef. Als gemeenten lef tonen in beleid en uitvoering kunnen jeugdhulporganisaties, maatschappelijke en zorgorganisaties, vernieuwende initiatieven en professionals in de praktijk ook lef tonen. De gemeente schept de juiste voorwaarden. De uitvoerende organisaties en professionals kunnen de ruimte vervolgens benutten om écht te doen wat nodig is.

Stichting Beroepseer en de gemeente Oude IJsselstreek hebben met het Alternatieven-lab moedige gemeenten ondersteund om niet alleen te sturen op financiën en output maar om te kijken wat écht nodig is om de kwaliteit van ondersteuning en hulp in het sociaal domein te vergroten. Tijdens het Alternatieven-lab Écht doen wat nodig is stonden twee vragen centraal:

- 1. Hoe organiseer je met lef? Welke voorwaarden moet een gemeente scheppen?*
- 2. Hoe schalen we de beweging van moedige gemeenten op om de transformatie van het sociale domein te stimuleren?*

Dit verslag bevat een bondige tekstuele impressie van het lab. Daarnaast kun je als deelnemer/geïnteresseerde een [videocompilatie](#) van de dag bekijken. Er zijn ook video's van de verschillende sprekersbijdragen opgenomen in dit verslag. Wij wensen jullie veel lees- en kijkplezier.

Ochtendprogramma

-Plenair deel 1

Het deelnemersveld van 105 personen bestond uit lokale politieke bestuurders, beleidsmakers, bestuurders maatschappelijke en zorgorganisaties, beleidsambtenaren, uitvoerende ambtenaren, vernieuwers, wetenschappers/onderzoekers, uitvoerende professionals, belangenbehartigers en ervaringsdeskundigen. Het programma stond onder begeleiding van dagvoorzitter Maurits Hoenders van Stichting Beroepseer. De dag werd geopend met bijdragen van inspirerende sprekers.

▪ **Thijs Jansen**

Thijs Jansen heeft de thematiek van de dag in de verf gezet. De decentralisaties in het sociaal domein bieden volop kansen om de benodigde transformatie vorm te geven, aldus Jansen. Stichting Beroepseer heeft door de jaren heen met de boekenreeks *Beroepseer* in o.a. het onderwijs, de zorg en de jeugdhulp alternatieven aangedragen voor de traditionele organisatiecultuur die wordt gekenmerkt door managementlagen, sturen op doelmatigheid en efficiency en protocollen. Eind 2018 verscheen het boek *Écht doen wat nodig is – Pleidooi voor kleinschalige effectieve jeugdhulp* (Graas e.a., 2018). Dit boek laat een alternatief zien voor de huidige jeugdhulpsector en geeft een podium aan vernieuwende initiatieven binnen de sector. Het is de bedoeling van dit Nationaal Alternatieven-lab om te ontdekken hoe er werkelijk geleerd kan worden van deze initiatieven en hoe dit leren de transformatie van het sociaal domein kan bevorderen. Jansen: *“Den Haag lukt het tot nu toe nog niet. Laten we het daarom zelf gaan doen. Vandaag verkennen we met elkaar hoe we aan de hand van best practices met lef de geest van de decentralisatie uit de fles kunnen helpen.”*

Thijs Jansen is directeur van Stichting Beroepseer en is een van de redacteurs van het boek [Écht doen wat nodig is](#) (Graas e.a., 2018). Bekijk zijn volledige bijdrage [hier](#).

▪ **Otwin van Dijk**

Hoe gaan we de transformatiebelofte van de decentralisaties van 2015 waarmaken? En hoe pakt de gemeente Oude IJsselstreek de transformatie aan? Daar ging burgemeester Otwin van Dijk in zijn bijdrage op in. De transformatie van het sociaal domein is geen technische exercitie, zo stelt Van Dijk. Er zijn sinds 2015 goede stappen gezet, maar er staat ons nog veel te doen. We moeten met gezond verstand en met ons gevoel een beweging gaan maken naar een ander en beter sociaal domein. Vandaar dat het motto van de gemeente Oude IJsselstreek wat betreft het sociaal domein *Naar het hart van de beweging* is. Van Dijk stelt met zijn verhaal een diagnose en biedt perspectief voor het sociaal domein.

Diagnose

Ondanks mooie initiatieven en ontwikkelingen kampt 80 procent van de gemeenten met financiële tekorten. De standaardreactie is vaak bezuinigen op lichte vormen van zorg, tarieven verlagen en contracten verkorten. Dit is echter een kortetermijnoplossing, schadelijk voor de lange termijn. Het is volgens Van Dijk beter om goed na te denken over hoe je het sociaal domein kunt veranderen en kritisch te onderzoeken hoe de tekorten eigenlijk ontstaan. De oorzaak van kortzichtig beleid is een volstrekt achterhaald mensbeeld, het negatieve mensbeeld van de potentiële fraudeur. Als bestuurder, ambtenaar of professional mag je je echter niet verschuilen achter strenge wetgeving. Ook strenge wetgeving belet ons niets de menselijke maat te hanteren, zo vertelt Van Dijk.

Een tweede onderdeel van de diagnose is dat Nederland te weinig inclusief is. Mensen met een beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen in Nederland veelal een indicatie en worden apart gezet. Waarom maken we het onderwijs, het openbaar vervoer, de jeugdzorg en de arbeidsmarkt niet inclusief? Veel problemen horen niet in de zorg, maar bij het normale leven. Van Dijk: *“Ga met mensen in gesprek en kijk concreet wat er nodig is, en laat de protocollenterreur los.”*

Perspectief

Het is volgens Van Dijk noodzakelijk om het goede gesprek met burger te gaan voeren. Ga uit van de kracht en eigen regie van mensen en bied oplossingen die passen bij de inwoner. Het is belangrijk om in te zetten op 3 zaken: **1) Normaliseren in plaats van problematiseren.** Niet ieder kind dat bijzonder gedrag vertoont, hoeft apart onderwijs te volgen. Waarom is er geen inclusief openbaar vervoer maar worden mensen met een beperking apart in busjes rond gereden? In een inclusieve samenleving zijn de bandbreedtes van wat ‘normaal’ is veel breder. **2) Zet creatief in op oplossingen buiten de zorg,** buiten het sociaal domein. Zoek bijvoorbeeld oplossingen in de buurt, in de sport of bij verenigingen. **3) Ga slim samenwerken.** Met vertrouwen in elkaar innovatief samenwerken door middel van langdurige contracten van 10 jaar. Schuif geen protocollen en contracten naar elkaar toe maar werk samen op basis van vertrouwen. Van Dijk stelt dat het van groot belang is om het aantal aanbieders in te perken: *“Het is onmogelijk om met honderden aanbieders goed samen te werken. Je moet elkaar bij naam kennen en elkaars 06-nummer hebben.”*

Van Dijk sluit zijn bijdrage af met de slagzin: *Nothing about us without us.* Burgers mogen aangeven wat zij vanuit hun leefwereld nodig hebben om het leven te kunnen leiden wat zij willen leiden. Dat kan gaan over een rolstoel, een activiteit, werk etc. Stop de protocollenterreur die voor mensen bepaalt wat zij nodig hebben. Vraag wat mensen wat zij nodig hebben. Vertrouw je je medemens, vertrouw je je inwoners en de professionals met wie je werkt, of blijf je ze wantrouwen? Gemeenten hebben lef nodig om te experimenteren met deze cruciale omslag in denken en doen. De gemeente Oude IJsselstreek laat zien dat het kan door het te doen met gezond verstand en een warm hart. En dat is ook financieel gunstig, zo stelt Van Dijk. De lokale tekorten zijn inmiddels in anderhalf jaar teruggebracht van enkele miljoenen naar 3 ton.

Meer weten over de aanpak van de gemeente Oude IJsselstreek? Bekijk de volledige bijdrage van Otwin van Dijk [hier](#). Otwin van Dijk is burgemeester van de gemeente Oude IJsselstreek en voormalig lid van de Tweede Kamer. Lees [hier](#) meer over de aanpak *Naar het hart van de beweging* van de gemeente Oude IJsselstreek.

▪ **Jos de Blok**

Wat hebben professionals en zorgorganisaties nodig van gemeenten om te kunnen werken met professioneel lef? Daarover vertelde Jos de Blok in zijn bijdrage. De huidige top-down benadering die dominant is in het sociaal domein moet worden doorbroken. Professionals in de wijk zijn heel goed in staat om eigenstandig met burgers oplossingen te bedenken voor problemen. Professionals moeten de ruimte krijgen om vanuit hun vakmanschap en intuïtie samen creatieve oplossingen te bedenken voor problemen die ze tegenkomen in de praktijk. Deze oplossingen komen altijd tot stand met de burger en zijn gericht op zelfredzaamheid. Daar zijn geen ingewikkelde beleidsplannen, financieringssystemen, producten, protocollen, urenadministraties en richtlijnen voor nodig. Deze

zaken dragen niet bij aan goede zorg. De huidige top-down systematiek blijft in stand omdat (politieke) bestuurders bang zijn om risico's te nemen en dingen werkelijk te veranderen en anders te organiseren.

Jos de Blok is oprichter en directeur van Buurtzorg. Bekijk zijn volledige bijdrage [hier](#).

-Workshopronde

Tijdens de workshopronde konden deelnemers meedoen aan één van de 7 inspirerende workshops met verschillende thema's die belangrijk zijn voor de transformatie van het sociaal domein. De workshops waren gericht op kennisoverdracht en interactie met de deelnemers. Hieronder vind je een beknopt overzicht van de verschillende workshops. Wil je meer weten over de inhoud van de workshops? Neem contact op met Gerard van Nunen van Stichting Beroepseer via g.vannunen@beroepseer.nl Hij kan je in contact brengen met de workshophouders/experts.

Conscious Contracting: anders contracteren en inkopen

Een workshop over contracteren op basis van vertrouwen in plaats van wantrouwen, over het belang van anders contracteren en inkopen voor de transformatie van het sociaal domein. Door *Digna de Bruin van de Rechtmakers en Kirstin Drijkoningen, juridisch adviseur gemeente Utrecht.*

Vernieuwers in gemeenteland: vernieuwen met lef in jeugd en participatie

Een workshop over waar je als vernieuwer tegenaan loopt in gemeenteland. De oorzaken van de weerstand zijn in kaart gebracht en er is geleerd hoe je die weerstand als partners kunt tackelen.

Zo wordt weerstand omgevormd tot een effectieve samenwerking tussen vernieuwer en gemeente. Tijdens deze workshop is het perspectief van de vernieuwer én van de gemeente aan bod gekomen. Door *Marco Mout, directeur WALHALLab en Nicolette van Zanten, strateeg onderwijs gemeente Zutphen.*

Verbinding tussen systeemwereld en leefwereld

Deze workshop ging over het leggen van de verbinding tussen de systeemwereld en de leefwereld.

Er is ingegaan op de kloof tussen de logica van de systeemwereld en de leefwereld, en hoe die gedicht kan worden. Het overbruggen van deze kloof is een belangrijke stap voor de transformatie van het sociaal domein. Door *Antonie Vermeulen, senior projectmanager gemeente Utrecht*

Financieel beleid voor gemeenten met lef

Knellende financiën en tekorten belemmeren vaak de benodigde transformatie van het sociaal domein. Deze workshop ging over hoe je als gemeente toch vernieuwend en met lef kunt opereren ondanks dat het financieel spannend is. Er zijn concrete tips gegeven hoe je hiermee in de praktijk omgaat. Door *Alwin Pauptit, business controller en strategisch adviseur gemeente Oude IJsselstreek.*

Anders organiseren: over een sterke onafhankelijke eerste lijn

De transformatie van het sociaal domein vraagt om de inzet op normaliseren en demedicaliseren.

Om daar op in te kunnen zetten is een sterke en onafhankelijke eerste lijn nodig die is gericht op vroegsignalering en preventie. Deze workshop is nader ingegaan op hoe je dat concreet organiseert, en hoe gemeenten, uitvoerende zorgorganisaties en wetenschappers hierin kunnen

samenwerken. *Door Paulien Sikking, beleidsadviseur Jeugd, gemeente Oude IJsselstreek, Annemiek de Klein, directeur Buurtzorg Jong, Dorien Graas, lector Jeugd Windesheim.*

Besturen met lef

Het lokale sociaal domein kan alleen transformeren als lokale bestuurders lef tonen. Hoe doe je dat concreet? Deze vraag kwam aan bod tijdens de workshop *Besturen met lef*. Deelnemers konden vragen stellen aan bestuurders die opereren met lef om de transformatie mogelijk te maken. *Door Bert Kuster en Marieke Overduin, wethouders sociaal domein gemeente Oude IJsselstreek en Thomas Beke, programmamanager sociaal domein gemeente Oude IJsselstreek*

Naar het hart van de beweging.

Hoe vertaal je een vernieuwende visie in het sociaal domein naar de praktijk?

Deze workshop ging over de vraag hoe je een visie op het sociaal domein vertaalt naar de concrete praktijk van het sociaal domein. Het is immers zaak vast te houden aan je visie en deze te verwezenlijken in een omgeving met wettelijke eisen en inkoopprocedures. Dat vraagt om voortdurende aandacht van voorlopers. Zij betrekken bewust zoveel mogelijk actoren bij de visie zonder concessies te doen op de inhoud. Tijdens de workshop zijn lessen en tips gedeeld om verwatering van je visie op het sociaal domein te voorkomen. *Door Marijke Verstappen, algemeen directeur gemeente Oude IJsselstreek en Anita Nibbelink, projectleider gemeente Oude IJsselstreek.*

Middagprogramma

-Werksessies Organiseren met lef

Na de workshopronde zijn de deelnemers zelf actief aan de slag gegaan onder begeleiding van ervaren gespreksleiders. Er is tijdens de werksessies actief meegedacht over en meegewerkt aan de volgende centrale vragen:

- 1. Hoe organiseer je met lef?*
- 2. Welke voorwaarden moet een gemeente scheppen?*
- 3. Hoe schaal je de beweging van moedige gemeenten op om de transformatie van het sociaal domein te stimuleren?*

Er is in 9 groepen van experts en deelnemers gewerkt aan de centrale vragen. Er zijn veel bruikbare oplossingen en suggesties aangedragen om de transformatiebelofte in te lossen. Hieronder is per vraag een korte samenvatting van de belangrijkste inzichten weergegeven. De inzichten zijn van toepassing op gemeenten en uitvoerende organisaties.

1. Hoe organiseer je met lef?

- **Geef vertrouwen.** Organiseer het sociaal domein vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Inzetten op wederzijds vertrouwen tussen gemeenten en zorgorganisaties is cruciaal. Vertrouw gezaghebbende en vakkundige professionals. Zorg dat de professional leidend is en kan handelen vanuit de logica van de leefwereld.
- **Ga uit van een positief mensbeeld.** Kies in beleid en uitvoering voor een positief mensbeeld gebaseerd op vertrouwen in plaats van controle.

- **Geef ruimte en leg het mandaat bij de professional.** Geef ruimte aan de professional en de ambtenaar. Heb lef en benut de geboden ruimte vervolgens. Het benutten van ruimte vraagt om zelfstandig nadenken. Stap uit je comfortzone en geef elkaar de ruimte. Zorg dat professionals de leefomgeving kunnen verbeteren, het netwerk van burgers kunnen inzetten.
- **Betrek alle actoren.** Neem de gehele gemeentelijke organisatie én aanbieders mee in je beleidsvisie die is gericht op de transformatie. Van wethouder tot wijkteammedewerker, van bestuurder tot professional.
- **Wees pragmatisch.** Gebruik het gezonde verstand en zet in op 'wat werkt' en duurzaam is. Blijf autonoom en logisch denken als ambtenaar en professional.
- **Ga uit van de leefwereld van burgers.** Laat de systeemwereld los. Redeneer vanuit de leefwereld van de burger. Zet in op het netwerk van de hulpvrager en durf informele onorthodoxe oplossingen te vinden. Zet in op normaliseren in plaats van problematiseren.
- **Benut expertise.** Vraag aan professionals die met de voeten in de klei staan wat er écht nodig is.
- **Leer luisteren.** Luister naar de weerstand van burgers en maatschappelijke partners en ga er mee aan de slag.
- **Houd vol.** De transformatie kost tijd en moeite en vraagt om uithoudingsvermogen. Kies voor een sterke visie en betrouwbare samenwerkingspartners, maak scherpe keuzes en zet dan door. Blijf vasthouden aan je visie op het sociaal domein, ook als het moeilijk wordt. Sluit geen compromissen op je uitgangspunten en blijf intern en extern de discussie voeren over 'het hoe'.
- **Focus op verandering in plaats van op geld.** Blijf focussen op de transformatie in plaats van de financiën. Wees open en eerlijk over financiële onzekerheden.
- **Sluit aan bij de praktijk en leer er van.** Ga als wethouder, beleidsadviseur, toegangsmedewerker, ambtenaar meelopen met de praktijk. Sluit aan bij de kennis en ervaring die er al is. Denk aan kennis van ervaringsdeskundigen, professionals en inwoners.
- **Zet met durf in op gedragsverandering.** Benoem zaken die niet goed gaan, die beter moeten. Spreek elkaar actief aan. Mijd de confrontatie over doelen niet. Spreek je uit.
- **Pak regelzucht aan.** Kijk kritisch naar regels, welke regels werken, en welke niet?

2. Welke voorwaarden moet een gemeente scheppen?

- **Sluit langlopende (5 tot 10 jaar) en eenvoudige contracten** met aanbieders en zet in op duurzame en constructieve samenwerkingsrelaties. De contracten moeten gebaseerd zijn op vertrouwen in plaats van wantrouwen.
- **Ga voor duurzaamheid en beperk het aantal aanbieders.** Duurzame samenwerkingsrelaties zijn nodig om te transformeren. Het beperken van het aantal aanbieders is daarom noodzakelijk. Beperk het aantal partners waarmee je samenwerkt in het sociaal domein. Behoud het overzicht en smeed vertrouwensrelaties.
- **Wees transparant in de samenwerkingsrelatie.** Definieer gezamenlijke belangen en opgaven. Wees duidelijk over elkaars kaders en verwachtingen. Zet gezamenlijke meetinstrumenten in waar iedereen achter staat. Leer werkende weg. Het gaat om een proces van vallen en opstaan, van samen leren. Zoek partners die in je beleid geloven. Stoot anderen af. Stap uit de comfortzone van de traditionele top-down organisatiecultuur. Ben als gemeente transparant en zet in op samenwerking met het veld.
- **Zet in op continuïteit.** Zorg voor continuïteit van zorgbeleid en zorgrelaties. Laat het politieke kortetermijnbelang de transformatie van het sociaal domein niet beïnvloeden.

- **Leer werkende weg en geef ruimte om te experimenteren.** Zet in op *learning by doing*: deel ideeën, zorg voor een veilige en lerende omgeving waarin fouten gemaakt mogen worden.
- **Haal politiek kortetermijnbelangen uit de uitvoeringspraktijk van het sociaal domein.** Zoek naar pragmatische oplossingen in individuele casussen en ga daarbij uit van de leefwereld en kennis van professionals.
- **Werk op postcode.** Werk met zelfsturende gebiedsteams en laat daarbinnen professionals vrij om samen te werken. Ook specialistische (tweedelijns) zorg/hulp kun je koppelen aan postcode, de regie blijft bij de eerste lijn.
- **Zet in op ontschotting.** Ontschot budgetten binnen het sociaal domein
- **Werk integraal.** Zet in op gezamenlijke belangen in plaats van individuele belangen. Organiseer ontmoeting en verbinding tussen gemeentebesturen, professionals van uitvoerende organisaties en professionals onderling.
- **Focus op outcome,** niet op output of op kpi's. Een eenzijdige focus op output/kpi's beperkt de vrijheid van organisaties en professionals en kan perverse prikkels veroorzaken. Evidence-based werken is prima maar houd de focus op maatwerk in de unieke individuele situatie.
- **Werk met de omgekeerde verordening.** Ga doen wat nodig is direct na de intake, voordat er een beschikking of een uitgekristalliseerd plan beschikbaar is.
- **Blijf je verhaal vertellen.** Blijf je beleidsvisie uitdragen en leg daarbij verbindingen tussen alle organisatieniveaus. Zorg dat je visie door alle gemeentelijke organisatielagen en door uitvoerende organisaties wordt gedragen. Werk van buiten naar binnen, en bottom-up in plaats van top-down.
- **Organiseer zelfreflectie.** Maak tijd voor zelfreflectie als gemeente en als samenwerkingspartners. Maak je cirkel van invloed als samenwerkingspartner of professional zo groot mogelijk. Vaak kan er veel meer dan je denkt.

3. Hoe schaal je de beweging van moedige gemeente op om de transformatie van het sociaal domein te stimuleren?

- **Smeed een *Coalition of the Willing*** van gemeenten en uitvoerende organisaties die werkelijk het sociaal domein willen transformeren. Trek als gelijkgestemden samen op richting VNG, ministeries en de landelijke politiek waar nodig.
- **Deel kennis.** Deel goede voorbeelden en concrete resultaten. Werp de schroom van je af en leg uit hoe je het doet en waarom het werkt. Leer van elkaar. Deel ervaringen met elkaar als gemeenten. Schaal op door bijeenkomsten zoals dit Nationaal Alternatieven-lab.
- **Deel successen.** Getuig van de transformatie, laat het zien. Blijf je verhaal vertellen. Opschalen door te laten zien wat werkt. Welke interventies verbeteren de kwaliteit én zijn financieel gunstig?
- **Voer de druk op.** Regel vernieuwing in hetzelfde disruptieve tempo als bijvoorbeeld de aanpak van de coronacrisis. Zorg dat VNG en het ministerie goede voorbeelden omarmen en breed uitzetten, bijvoorbeeld de omgekeerde modelverordening en conscious contracting.
- **Zet influencers in** die gemeenten kunnen overtuigen van de transformatiebelofte door middel van storytelling.

-Plenair deel 2

Na de *Werksessies Organiseren met lef* werd het lab afgesloten met het tweede plenaire deel. De volgende sprekers kwamen aan bod:

▪ Erik Dannenberg

Hoe kunnen gemeenten en uitvoerende organisaties loskomen van het verzekeringsdenken? Erik Dannenberg pleit er voor het eenzijdige denken in producten, indicaties, tarieven en verantwoording los te laten om de stap te kunnen zetten van exclusie naar inclusie. In Nederland is het gebruikelijk om mensen die om een of andere reden niet meer mee kunnen doen aan de samenleving apart te zetten. Je moet kunnen aantonen dat je een probleem hebt, vervolgens heb je een recht, krijg je een indicatie en ontvang je zorg. Volgens Dannenberg moeten we het problematiseren, etiketteren en medicaliseren van de klassieke verzorgingsstaat loslaten. De transformatie vraagt van gemeenten, organisaties en professionals om mensen anders te benaderen, meer te betrekken, te kijken naar wat mensen wel kunnen en te werken aan een lokale samenleving die is gebaseerd op inclusie. Er zijn brede basisvoorzieningen van hoge kwaliteit nodig, aldus Dannenberg. Er moet sterker uitgegaan worden van wat mensen wél kunnen en het taalgebruik dat gemeenten en organisaties gebruiken moet inclusiever worden. Spreek mensen aan op hun talenten en mogelijkheden.

Erik Dannenberg is voorzitter van Divosa, de vereniging van gemeentelijke directeuren en leidinggevenden in het sociaal domein. Bekijk zijn volledige bijdrage [hier](#).

▪ Gesprek Wouter Hart en Thijs Jansen

Op basis van de opbrengsten van het Nationaal Alternatieven-lab ging Thijs Jansen in gesprek met Wouter Hart over de belangrijkste bevindingen, vragen en dilemma's rondom organiseren met lef. Sinds de decentralisatie is er wel degelijk een positieve ontwikkeling geweest, volgens Hart. Tien jaar geleden moest hij iedereen nog overtuigen van het feit dat we vast blijven lopen in het sociaal domein als we blijven denken vanuit regels. Nu is deze gedachte het uitgangspunt. De vraag die nu veel sterker aan de orde is, en ook centraal staat tijdens dit lab, is de hoe-vraag, aldus Hart. Het is niet de vraag of we de transformatie moeten maken, maar hoe? In de systeemwereld is het besef er dat verandering noodzakelijk is maar bestuurders, beleidsmakers en professionals zitten veelal nog vast in oude mentale modellen. Er zijn echt volop goede voorbeelden waarvan geleerd kan worden zoals de aanpak van de gemeente Oude IJsselstreek, de JIM-aanpak, het model van Buurtzorg, WALHALLab enzovoorts.

Wouter Hart is organisatieadviseur en auteur van *Verdraaide Organisaties*. Meer weten over hoe je volgens Hart oude mentale modellen kunt loslaten? Bekijk het tweegesprek [hier](#).

▪ Terugblik en afsluiting

Dagvoorzitter Maurits Hoenders en Thijs Jansen sluiten het programma af met een [korte terugblik](#). Het Nationaal Alternatieven-lab kende een rijk en vol programma. Er zijn veel waarnemingen, ideeën en oplossingen uitgewisseld. Daarmee heeft het lab bijgedragen aan de verbreding van de beweging van vernieuwende organisaties en gemeenten die werkelijk bijdragen aan de transformatie van het sociaal domein. Samen met 105 deelnemers, met uiteenlopende achtergronden, is er gewerkt aan de twee centrale vragen van de dag. Er is volop genetwerkt, uitgewisseld en geïnspireerd en daarmee zijn moedige gemeenten, organisaties en professionals die écht willen doen wat nodig is met elkaar verbonden.

Thijs Jansen somt ter afsluiting de belangrijkste opbrengsten van het *Nationaal Alternatieven-lab Écht doen wat nodig is* op:

- Er is met 105 deelnemers gewerkt aan de vraag hoe we écht kunnen doen wat nodig is in het sociaal domein, hoe we de geest van de transformatie uit de fles kunnen krijgen. We hebben gebrainstormd, elkaar geïnspireerd, kennis gedeeld en elkaar gemotiveerd. Uit alle programmaonderdelen blijkt dat je zelf optimistisch en met volharding aan verandering kunt werken in een veelal cynische systeemomgeving.
- De workshops en *Werksessies Organiseren met Lef* hebben veel mooie oplossingen en suggesties opgeleverd waar gemeenten, organisaties en professionals volop mee aan de slag kunnen (zie de resultaten weergegeven in dit verslag, pagina 4-6).
- Een belangrijke conclusie is dat je zelf binnen de systeemwereld als bestuurder of professional het volgende kunt besluiten: het moet anders, het kan anders, en ik ga het zelf ook gewoon anders doen. Vandaag hebben we laten zien dat dat kan. Anders werken in het sociaal domein vanuit een positief mensbeeld gericht op inclusie, gericht op wat we wél willen en niet op wat we niet meer willen.
- *The Coalition of the Willing* van gemeenten, organisaties en professionals is gegroeid vandaag.
- Deze dag is als een mooie start te zien van de verbreding van de transformatiebeweging.

-
- **Vragen/contact naar aanleiding van het *Nationaal Alternatieven-lab Écht doen wat nodig is*?**
Neem contact op met drs. Gerard van Nunen van Stichting Beroepseer, via g.vannunen@beroepseer.nl
 - **Als gemeente of jeugdhulporganisatie interesse in een Alternatieven-lab Jeugdhulp op maat?**
Klikt [hier](#) en/of neem contact op met drs. Maurits Hoenders van Stichting Beroepseer, via m.hoenders@beroepseer.nl
 - **Interesse in het boek *Écht doen wat nodig is – pleidooi voor kleinschalige effectieve jeugdhulp* (Graas e.a., 2018)?** Klik [hier](#).
 - **Wilt u de visie op het sociaal domein *Naar het hart van de beweging* van de gemeente Oude IJsselstreek lezen?** Klik [hier](#).

De online productie van het *Nationaal Alternatieven-lab Écht doen wat nodig is* is mede mogelijk gemaakt door Vifora.

